

การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพ: โรงเรียนถนอมราษฎร์บำรุง

The Career Education Approach in Basic Education: Thanom Ras Bumrung School

ดร.สุกัญญา แซ่มช้อย (Dr.Sukanya Chaemchoy)*

ดร.ชญาพิมพ์ อุตสาโท (Dr.Chayapim Usaho)**

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพปัจจุบันในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพ 2) ปัจจัยและเงื่อนไขที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพ 3) ลักษณะความร่วมมือขององค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพ และ 4) เสนอแนะแนวทางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเลือกกรณีศึกษาที่มีการปฏิบัติที่น่าสนใจ (interesting practice) มีแนวทางในการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมอาชีพ อย่างเป็นรูปธรรม โรงเรียนที่ได้รับเลือกเป็นกรณีศึกษาคือ โรงเรียนถนอมราษฎร์บำรุง ผลการวิจัยพบว่า

สภาพปัจจุบันในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพ ได้แก่ (1) โรงเรียนมีแนวทางที่ชัดเจน ในการจัดทำหลักสูตรการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพ คือ แผนการเรียนเตรียมคหกรรมศาสตร์ (2) นักเรียนมีรายได้ระหว่างเรียน และ (3) นักเรียนมีทักษะในการดำเนินชีวิต

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ ประกอบด้วย (1) ทัศนคติของผู้บริหาร (2) การเชื่อมโยงความรู้จากครูสู่นักเรียน และ (3) เครือข่ายองค์กรภายนอก และเงื่อนไขที่ส่งผลต่อความสำเร็จ ประกอบด้วย (1) การกำหนดนโยบายของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพและบริบทของผู้เรียนและสถานศึกษา (2) ความทุ่มเทเสียสละของครูในโรงเรียน ที่ต้องการให้เด็กสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ มีคุณภาพชีวิตที่ดี และ (3) ความสัมพันธ์อันดีกับหน่วยงานทางการศึกษาอื่น

ลักษณะความร่วมมือขององค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพ ประกอบด้วย (1) ด้านวิชาชีพ ได้แก่ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก และวิทยาลัยสารพัดช่างตาก (2) ด้านวิชาสามัญ ได้แก่ โรงเรียนผดุงปัญญา โรงเรียนตากพิทยาคม และ (3) ด้านอื่น ๆ ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาที่ให้คำแนะนำ และหน่วยงานในท้องถิ่น เช่น ร้านค้าและสถานประกอบการในชุมชน เป็นต้น

ข้อเสนอแนะแนวทางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพ ได้แก่ (1) กระทรวงศึกษาธิการ ควรกำหนดนโยบายให้หน่วยงานในสังกัดประสานความร่วมมือในการจัดการเรียนนวงจร และให้โอกาสนักเรียนทุกคนได้รับการพัฒนาทักษะอาชีพ (3) โรงเรียนควรจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น ความเป็นอยู่ หรือพื้นฐานของนักเรียนอย่างแท้จริง

คำสำคัญ: การศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพ, การศึกษาขั้นพื้นฐาน

Keywords: Career Education, Basic Education

* อาจารย์ประจำสาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์วิทยาลัย

การสนทนาระหว่างหน่วยงาน เช่น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ร่วมกันพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการประกอบอาชีพอย่างเหมาะสม (2) โรงเรียนควรจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพอย่างเป็นระบบ ครบ

Abstract

The research objectives were to study 1) the current state of basic education for career education, 2) the key success factors and conditions of basic education for career education, 3) the characteristic of cooperation among various organizations concerning with qualities and standards developing in basic education for career education, and 4) to suggest the concept of basic education for career education. This research was a qualitative research. The sample was selected from interesting practices which have a concrete management concept of basic education for career education. Thanom Ras Bumrung School was selected to be case study. The result of this research was found that:-

The current state of basic education for career education were 1) the school has clear concept in preparing the curriculum for basic education for career education which is pre-home economics course 2) student can have income during their study, and 3) student can build their living skill.

The keys success included 1) the administrator's vision, 2) knowledge transfer from teachers to students, and 3) network with outside organizations. Where the success conditions consists of 1) the school policy comply with condition and context of student and school 2) the commitment and sacrifice of teacher to support children to survive and have the good quality of life, and 3) good relationship with other educational agencies.

The characteristic of cooperation among various organizations concerning with basic education for career education includes 1) career education from Rajamangala University of Technology Lanna, Tak and Tak Polytechnic College, 2) general subject from Phadung Punya school and Tak Pittayakom school 3) Other matters from School Boards and local agencies such as stores and local establishments.

The suggestions on concept of providing basic education for career education are (1) Education Department should state policy for their agencies under their authorities, such as Office of Basic Education Commission, Office of Vocational Education Commission and Office of the Higher Education Commission, in order to encourage them to cooperate in teaching and learning management between agencies for properly develop students to enhance their vocation skills. (2) School should integrate and systematically provide basic education for career education for student to have equal opportunity to develop their career skills. (3) School should provide basic education for professional careers based on actual local background, student's living basic.

ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นหน่วยงานหลักในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศ ได้ตระหนักในวิกฤตการณ์ด้านคุณภาพผู้เรียน จึงได้ให้มีคณะกรรมการด้านการวิจัยการศึกษา

ขั้นพื้นฐาน เพื่อกำหนดนโยบาย กรอบทิศทางการวิจัยเพื่อพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งระบบ โดยจัดให้มีกระบวนการรับฟังมุมมองจากผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกวงการศึกษา ทั้งจากการสัมภาษณ์ และการประชุมกลุ่มย่อย จาก การวิเคราะห์ปัญหา และกำหนดทิศทางการวิจัยใน 5 ด้าน

คือ ด้านผู้เรียน ด้านครูและบุคลากร ด้านหลักสูตรและสื่อการเรียนรู้ ด้านพื้นที่ และด้านบริหารจัดการ

สำหรับด้านหลักสูตรและสื่อการเรียนรู้ นั้น คณะอนุกรรมการด้านการวิจัยการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้เน้นการเชื่อมโยงการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการทำงานได้จริง การมีงานทำ รวมทั้งการประกอบอาชีพของผู้เรียน เพื่อผลักดันการพัฒนาหลักสูตรและสื่อการเรียนรู้ ที่ช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถบนฐานความถนัดและความสนใจตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการกำลังคนของภาคการผลิตหรือกลุ่มผู้ใช้ประโยชน์จากระบบการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ทั้งนี้การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการประกอบอาชีพในสภาพจริงนั้น มีนักวิชาการหลายท่านได้สะท้อนข้อมูลออกมาดังเช่น อมเรศ ศิลาอ่อน (2552) กล่าวว่าการศึกษาในปัจจุบันสร้างคนให้ทำอะไรไม่เป็น เด็กไม่รู้ว่าตนเองถนัดอะไร มีปัญหาในการตัดสินใจในวิชาชีพ ดังนั้นการศึกษาคควร “ฝึกให้รู้จักจริง ฝึกให้ทำเป็น” เช่นเดียวกับวิธีของประเทศเยอรมัน สอดคล้องกับ กฤษณพงศ์ กีรติกร (2552) ที่กล่าวถึงแนวคิดระบบการศึกษาดั้งเดิมตามสาระของ พ.ร.บ. ประถมศึกษา พ.ศ.2464 ว่า “นักเรียนสามารถออกไปประกอบอาชีพได้หลายระดับตั้งแต่ประถม มัธยมต้น มัธยมปลาย และอุดมศึกษา” ต่างจากปัจจุบันที่จะต้องขึ้นบันได 12 ปีการศึกษาขั้นพื้นฐานและขึ้นบันไดอุดมศึกษาอีก 4 ปี ถึงจะไปประกอบอาชีพได้ ปัจจุบันคนคิดว่าต้องจบอุดมศึกษา ต้องเรียนหนังสือ 16 ปี จึงทำงานได้ โดยการศึกษาในอดีตสร้างคนเข้าสู่การประกอบอาชีพได้ทุกระดับ แต่การศึกษาในปัจจุบันไม่ได้เตรียมคนเข้าสู่อาชีพ และจากตัวเลขล่าสุดนักเรียนที่จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เรียนต่อมัธยมปลายและอาชีวศึกษา ประมาณร้อยละ 70 ที่เหลือประมาณร้อยละ 30 ออกไปสูตลาดแรงงาน ซึ่งต้องมีความรู้ความสามารถที่เหมาะสมกับตำแหน่งงาน ดังนั้น การเชื่อมโยงการมีงานทำ ทักษะการทำงาน น่าจะเหมาะกับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ชัยพฤกษ์ เสรีรักษ์, 2552) จากสภาพปัจจุบันและปัญหาดังกล่าว คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ตระหนักถึงความสำคัญกับการสร้างฐานความรู้เพื่อรองรับการจัดการศึกษาเพื่อ

การประกอบอาชีพ จึงได้มีการวิจัยเรื่อง “แนวทางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพ” เป็นการศึกษานโยบายการจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยกระบวนการวิจัยได้กำหนดให้มีการคัดเลือกโรงเรียนที่น่าสนใจ (Interesting Case/ Good Practice Case) ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสังกัดอื่นใน 3 ประเภท ได้แก่ โรงเรียนระดับประถมศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา และโรงเรียนมัธยมศึกษา จำแนกตามที่ตั้ง (ในเมืองและนอกเมือง) และภาคภูมิศาสตร์ (เหนือ กลาง ตะวันออกเฉียงเหนือ และใต้) จำนวน 24 โรงเรียนทั่วประเทศ ในสัดส่วนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่ตั้งอยู่ในเมือง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตภาคเหนือ ได้คัดเลือกโรงเรียนถนนอมราษฎรบำรุง ตำบลหัวเตือด อำเภอเมือง จังหวัดตาก เป็นกรณีศึกษาในครั้งนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพของโรงเรียนถนนอมราษฎรบำรุง
2. เพื่อศึกษาปัจจัยและเงื่อนไขที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพของโรงเรียนถนนอมราษฎรบำรุง
3. เพื่อศึกษาลักษณะความร่วมมือขององค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพของโรงเรียนถนนอมราษฎรบำรุง
4. เพื่อเสนอแนะแนวทางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพของโรงเรียนถนนอมราษฎรบำรุง

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้กำหนดขอบเขตในการวิจัยออกเป็น (1) ขอบเขตด้านเนื้อหา (2) ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล และ (3) ขอบเขตด้านพื้นที่การวิจัย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ขอบเขตด้านเนื้อหา

1. การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพที่เกี่ยวกับสภาพปัจจุบันในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพ บัณฑิตและเงื่อนไขที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพ ลักษณะความร่วมมือขององค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพ และเสนอแนะแนวทางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพ

2. การวิจัยครั้งนี้ครอบคลุมหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพ ทั้งในส่วนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเอง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่ให้ความร่วมมือกับสถานศึกษา ทั้งที่เป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชน

ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษากรณีศึกษาค้างนี้ได้จากแหล่งข้อมูลที่สำคัญ ดังนี้

1. การศึกษาเอกสาร ได้แก่ (1) หลักสูตรโรงเรียนถนนอมราษฎรบำรุงพุทธศักราช 2553 (2) แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2553 (3) รายงานการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และ (4) โครงการส่งเสริมการหารายได้ระหว่างเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

2. การสัมภาษณ์บุคคล ได้แก่ (1) ผู้อำนวยการโรงเรียน (2) ครูผู้สอนและผู้รับผิดชอบโครงการหารายได้ระหว่างเรียนของโรงเรียน (3) อาจารย์ผู้สอนจากแผนการเรียนเตรียมคหกรรมศาสตร์ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก และอาจารย์ผู้สอนรายวิชาชีพของวิทยาลัยสารพัดช่างตาก นักเรียนที่เรียนแผนการเรียนเตรียมคหกรรมศาสตร์ และ (4) นักเรียนที่เข้าร่วมโครงการหารายได้ระหว่างเรียน

3. การสังเกตบรรยากาศการจัดการเรียนการสอน และสภาพแวดล้อมทั่วไปของโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพ

การเลือกกรณีศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ทำการศึกษาคกรณศึกษาที่มีการปฏิบัติที่น่าสนใจ (interesting case) เกี่ยวกับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพ โดยผู้วิจัยได้คัดเลือกโรงเรียนถนนอมราษฎรบำรุงเป็นกรณีศึกษาเนื่องจากเป็นโรงเรียนที่มีแนวทางการปฏิบัติที่ชัดเจนเกี่ยวกับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพ โดยทำข้อตกลงร่วมกับมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก และวิทยาลัยสารพัดช่างในชุมชนเพื่อประสานความร่วมมือในการจัดการศึกษาหลักสูตรวิชาชีพ ทำให้ผู้เรียนสามารถหารายได้ระหว่างเรียนได้ และสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการดำรงชีพได้จริง โดยการศึกษาครั้งนี้มุ่งทำความเข้าใจในบริบทของโรงเรียนถนนอมราษฎรบำรุงเท่านั้น

การดำเนินการจัดเก็บข้อมูลและการตรวจสอบข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาและวิเคราะห์แนวทางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพของโรงเรียนถนนอมราษฎรบำรุง โดยผู้วิจัยกำหนดแนวทางในการศึกษาไว้ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การประสานงานกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 38 และโรงเรียนถนนอมราษฎรบำรุง ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามรายละเอียด ดังนี้

1. ผู้วิจัยประสานงานกับคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อทำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ผู้วิจัยติดต่อทางโทรศัพท์ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนถนนอมราษฎรบำรุง เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยภาคสนาม และนัดหมายกำหนดวัน เวลา ที่จะดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม

3. ผู้วิจัยจัดส่งหนังสือขอความร่วมมือถึงผู้อำนวยการโรงเรียนถนนอมราษฎรบำรุง และผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 38 พร้อมทั้งประเด็นการเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 2 การเก็บข้อมูลภาคสนาม การสัมภาษณ์ การสังเกต แบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ตามวัน เวลา ที่ได้นัดหมายกับผู้

อำนาจการโรงเรียน โดยในขั้นตอนนี้ได้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียน ที่ได้จากการสังเกต สัมภาษณ์ การศึกษาเอกสารต่าง ๆ ของโรงเรียน ได้แก่ ข้อมูลสภาพ บริบทชุมชน บริบทโรงเรียน ข้อมูลครู ข้อมูลนักเรียน แผนปฏิบัติการของโรงเรียน สรุปรายงานผลการประเมิน คุณภาพภายนอก หลักสูตร รวมถึงการสังเกตกระบวนการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน โดยเครื่องมือประกอบด้วย 1) แบบบันทึกการสังเกตบริบทของโรงเรียน 2) แบบบันทึกการสัมภาษณ์ 3) แบบบันทึกการสังเกตกิจกรรมการเรียนการสอน และ 4) แบบวิเคราะห์เอกสารของโรงเรียนและเอกสารการสอนของครู

ขั้นตอนที่ 3 การเก็บข้อมูลรอบสอง เป็นการดำเนินการหลังจากที่ผู้วิจัยได้ข้อมูลพื้นฐานต่าง ๆ เพื่อประกอบเขียนรายงานการวิจัยกรณีศึกษาที่มีการปฏิบัติที่น่าสนใจแล้ว พบว่ายังมีข้อมูลบางส่วนที่ไม่ชัดเจน หรือต้องการข้อมูลเพิ่มเติม รวมถึงเป็นการยืนยันความถูกต้องของข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลรอบแรก ด้วยการสังเกต และการสัมภาษณ์เพิ่มเติมจากผู้อำนวยการโรงเรียน ครู และนักเรียน ทั้งในส่วนของสภาพปัจจุบัน ปัจจัยและเงื่อนไขที่ส่งผลต่อความสำเร็จ และลักษณะความร่วมมือขององค์กรต่าง ๆ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยสรุปสาระสำคัญประเด็นสำคัญของการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย โดยการวิเคราะห์เอกสาร (Document Analysis) จากเอกสารต่าง ๆ ของโรงเรียน และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ผู้อำนวยการโรงเรียน ครู นักเรียน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมด ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

1. สภาพปัจจุบันในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพ
2. ปัจจัยและเงื่อนไขที่ส่งผลสำเร็จของการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพ
3. ลักษณะของความร่วมมือขององค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพ

ผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพ

1) โรงเรียนมีแนวทางที่ชัดเจนในการจัดทำหลักสูตรการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพ โรงเรียนได้จัดทำหลักสูตรที่กำหนดให้มีการจัดการเรียนรู้วิชาชีพต่าง ๆ ให้อยู่ในรายวิชาสาระเพิ่มเติม โดยประสานความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องและที่มีศักยภาพในการจัดการศึกษาวิชาชีพ คือ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก โดยการทำบันทึกข้อตกลงว่าด้วยความร่วมมือในการจัดการเรียนการสอน แผนการเรียนเตรียมคหกรรมศาสตร์ และวิทยาลัยสารพัดช่างตาก โดยการขอความร่วมมือในการส่งวิทยากรที่มีความรู้ความชำนาญในแต่ละวิชาชีพนมาสอนให้กับนักเรียนที่โรงเรียน

2) นักเรียนมีรายได้ระหว่างเรียน นักเรียนกว่าครึ่งของโรงเรียนเป็นชาวเขาที่มาพักอาศัยอยู่ในโรงเรียน ครอบครัวมีฐานะยากจน ไม่มีเงินให้ลูกมาเรียนมากนัก แต่นักเรียนก็มีรายได้ระหว่างเรียนโดยนักเรียนหญิงส่วนใหญ่มีรายได้จากการทำรับบั้นไปรษณียบัตร ดอกไม้รับบั้น นักเรียนชายมีรายได้จากการรับจ้างทำงานต่าง ๆ เป็นต้น

3) นักเรียนมีทักษะในการดำเนินชีวิต จากการอยู่ร่วมกันในโรงเรียนที่ต้องดูแลกันเองโดยพี่ดูแลน้อง และสอนน้องให้ดูแลตัวเอง เช่น การทำอาหาร การทำความสะอาด ความเป็นอยู่ต่าง ๆ ที่มีระเบียบวินัย สะอาด เรียบร้อย รวมทั้งมีความรับผิดชอบในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

2. ปัจจัยและเงื่อนไขที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพของโรงเรียนถนนมหาราชบุรีรัมย์ มีดังนี้

- 1) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ ได้แก่ (1) วิสัยทัศน์ของผู้บริหารที่มุ่งจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทของผู้เรียน (2) การเชื่อมโยงความรู้จากครูสู่นักเรียน (3) เครือข่ายของคณาจารย์
- 2) เงื่อนไขที่ส่งผลต่อความสำเร็จ ได้แก่ (1) การกำหนดนโยบายของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพและบริบทของผู้เรียนและสถานศึกษา

- (2) ความทุ่มเทเสียสละของครูในโรงเรียนที่ต้องการให้เด็กสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ มีคุณภาพชีวิตที่ดี และ
- (3) ความสัมพันธ์อันดีกับหน่วยงานทางการศึกษาอื่น

3. ลักษณะความร่วมมือขององค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพ
โรงเรียนมีเครือข่ายที่สำคัญดังนี้

- 1) เครือข่ายความร่วมมือในการให้ความช่วยเหลือการจัดการศึกษาหลักสูตรวิชาชีพ ได้แก่ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก และวิทยาลัยสารพัดช่างตาก
- 2) เครือข่ายความร่วมมือในการให้ความช่วยเหลือการจัดการศึกษาวิชาสามัญ ได้แก่ โรงเรียนผดุงปัญญา และโรงเรียนตากพิทยาคม
- 3) เครือข่ายอื่น ๆ ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาที่ให้คำแนะนำ บริक्षाเพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ของโรงเรียน และหน่วยงานในท้องถิ่นที่ให้การสนับสนุนการดำเนินงานของโรงเรียน เช่น ร้านค้าและสถานประกอบการในชุมชน เป็นต้น

4. ข้อเสนอแนะแนวทางในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพ ได้แก่

- 1) กระทรวงศึกษาธิการควรกำหนดนโยบายให้หน่วยงานในสังกัด ประสานความความร่วมมือในการจัดการเรียนการสอนระหว่างหน่วยงาน เช่น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ร่วมกันพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการประกอบอาชีพอย่างเหมาะสม
- 2) โรงเรียนควรจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพอย่างเป็นระบบ ครบวงจร และให้โอกาสนักเรียนทุกคนได้รับการพัฒนาทักษะอาชีพ
- 3) โรงเรียนควรจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น ความเป็นอยู่ หรือพื้นฐานของนักเรียนอย่างแท้จริง

อภิปรายผล

การศึกษาแนวทางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพของโรงเรียนถนอมราษฎร์บำรุง

มีจุดเริ่มต้นมาจากความอยู่รอดของโรงเรียน เนื่องจากโรงเรียนถนอมราษฎร์บำรุงเป็นโรงเรียนมัธยมขนาดเล็ก ตั้งอยู่ใกล้เคียงโรงเรียนยอตนิยมจึงมีนักเรียนจำนวนน้อย และมีแนวโน้มลดลงทุกปี ทำให้โรงเรียนต้องปรับตัวโดยการไปชักชวนให้ชาวเขาในต่างอำเภอมาเรียนที่โรงเรียน ซึ่งทางโรงเรียนจะต้องจัดเตรียมที่พักอาศัย และอาหารให้กับนักเรียนในลักษณะของโรงเรียนประจำ และความจำเป็นทางเศรษฐกิจของผู้เรียนที่ส่วนใหญ่เป็นชาวเขาและค่อนข้างขาดแคลน ทำให้ผู้เรียนมีความจำเป็นต้องหารายได้ในระหว่างเรียน ประกอบกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนไม่ดีขึ้น ซึ่งไม่สามารถนำมาพัฒนาให้เป็นจุดเน้นของโรงเรียนได้ จึงเป็นแรงผลักดันสำคัญที่ทำให้โรงเรียนถนอมราษฎร์บำรุงให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพ นับได้ว่าเป็นการเริ่มต้นจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพที่เกิดจากวิสัยทัศน์ของผู้บริหารอย่างแท้จริง

1. สภาพปัจจุบันในการจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพของโรงเรียนถนอมราษฎร์บำรุงที่ชัดเจนมีดังนี้

- 1) โรงเรียนมีแนวทางที่ชัดเจนในการจัดทำหลักสูตรการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพ จากผลการศึกษาพบว่า แนวทางการจัดการศึกษาในลักษณะที่โรงเรียนได้ทำบันทึกข้อตกลงว่าด้วยความร่วมมือในการจัดการเรียนการสอนแผนการเรียนเตรียมคหกรรมศาสตร์กับมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตากนั้น เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพที่มีความชัดเจน และมีประสิทธิผล คือนักเรียนได้เรียนรู้ทักษะวิชาชีพกับครูหรือสถาบันการศึกษาที่มีความรู้ความชำนาญอย่างแท้จริง มีความพร้อมทางด้านบุคลากร และวัสดุ อุปกรณ์การเรียน ซึ่งจะทำให้นักเรียนเรียนรู้ทักษะวิชานั้นได้อย่างลึกซึ้งกว่าเรียนในโรงเรียนมัธยมทั่วไป เรียนแล้วสามารถนำความรู้ที่ได้ไปปฏิบัติได้จริง โดยทางโรงเรียนบูรณาการหลักสูตรการเรียนรู้อื่นๆ วิชาชีพร่วมกับหลักสูตรวิชาสามัญในส่วนของรายวิชาสาระเพิ่มเติม ทำให้การจัดการเรียนรู้อื่นๆ ไม่ซ้ำซ้อน รวมทั้งสามารถโอนหน่วยกิตการเรียนรู้อื่นๆ วิชาชีพร่วมกันได้ไปใช้ในการศึกษาต่อในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ของสถาบันนั้นได้

เลย หรือถ้าไม่ศึกษาต่อก็มีทักษะวิชาชีพพื้นฐานที่สามารถนำไปประกอบอาชีพได้เช่นกัน นับได้ว่าเป็นแนวทางการจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับสภาพของนักเรียนเป็นอย่างดี เนื่องจากนักเรียนส่วนใหญ่เป็นนักเรียนที่มีฐานะยากจน ขาดโอกาสทางการศึกษา และมีความถนัดทางด้านวิชาการน้อย โดยพบว่าส่วนใหญ่ของนักเรียนของโรงเรียนจะไม่ได้มุ่งเน้นการศึกษาต่อในมหาวิทยาลัย และพบว่านักเรียนมีความสุขกับการเรียนทักษะวิชาชีพมากกว่าการเรียนวิชาสามัญ ซึ่งเป็นแนวทางที่เกิดประโยชน์อย่างยิ่งกับนักเรียน

การพัฒนาหลักสูตรดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดการจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพ (career education) ที่ระบุว่าสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นหน่วยงานสำคัญที่มีบทบาทในการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนสำหรับผู้เรียน โดยสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่จะต้องเข้าใจวัตถุประสงค์ซึ่งก็คือ เพื่อให้ผู้เรียนได้มีความคิดที่เป็นเหตุเป็นผลในการทำงาน สังสมความรู้และทักษะที่จำเป็นในการทำงาน รู้จักการหาโอกาสและช่องทางในการทำงาน และสำรวจและก้าวเข้าสู่โลกแห่งการทำงาน โดยขณะที่ได้ศึกษาหาความรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานนั้นจำเป็นต้องยิ่งที่จะต้องพัฒนาความรู้ทักษะ และเจตคติอันดีผ่านการศึกษาอบรม และการปฏิบัติงานเพื่อช่วยให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ที่จะตัดสินใจในการศึกษาและการทำงานต่อไปได้ในอนาคต (สิริพันธุ์ สุวรรณมรรคา และคณะ, 2554) นอกจากนี้ยังพบว่าการจัดหลักสูตรดังกล่าวของโรงเรียนถนนอมราษฎรบำรุง สอดคล้องกับรูปแบบการศึกษาอาชีพของรัฐโอไอโอ ประเทศสหรัฐอเมริกา ที่กำหนดให้การเตรียมอาชีพสำหรับผู้เรียนอายุตั้งแต่ 16 ปีขึ้นไป ประกอบด้วยการศึกษาที่ครอบคลุมอาชีพและเทคนิคเป็นการเน้นการเตรียมการด้านทักษะในการทำงานและความรอบรู้ด้านเทคนิคด้านพฤติกรรมในการทำงานและทัศนคติในการทำงานและโปรแกรมการศึกษาก่อนระดับวิชาชีพเป็นการเตรียมการด้านทฤษฎีและทักษะเพื่อการดำเนินการในแนวทางวิชาชีพหลังการเรียนระดับมัธยมศึกษา

2) นักเรียนมีรายได้ระหว่างเรียน โดยนักเรียนหญิงส่วนใหญ่มีรายได้จากการทำริบบิ้นไปรษณียบัตรดอกไม้ริบบิ้น นักเรียนชายมีรายได้จากการรับจ้างทำงาน

ต่าง ๆ เนื่องจากสภาพแวดล้อมในชุมชนบริเวณนั้นเป็นสังคมชาวพุทธ นิยมทำบุญ ดังนั้นสินค้าที่สอดคล้องกับประเพณีวัฒนธรรมนี้จึงเป็นสิ่งที่มีค่าสำหรับชุมชนนั้น สินค้าที่ผลิตได้สามารถจำหน่ายให้กับร้านส่งผลกระทบต่อทั้งหมด ทำให้นักเรียนสามารถสร้างรายได้ให้กับตนเองได้ทุกวัน มีรายได้ระหว่างเรียนซึ่งถึงแม้จะไม่มากนัก แต่ก็เพียงพอต่อการดำรงชีพระหว่างเรียนได้ โดยไม่ต้องขอทางบ้านเพิ่มเติม สิ่งเหล่านี้นับเป็นการสร้างค่านิยมที่สร้างสรรค์เกี่ยวกับอาชีพ สอดคล้องกับ สิริพันธุ์ สุวรรณมรรคา และคณะ (2554) ที่กล่าวว่าทางเลือกอาชีพที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของชุมชนสังคม โลกในอนาคตและตรงกับความถนัด ความสนใจ ความชอบส่วนตัว นักเรียนมีโอกาสฝึกอาชีพและได้รับค่าตอบแทนจนทำให้นักเรียนรู้จักการเป็นผู้ประกอบการเห็นค่าของเงิน แล้วใช้จ่ายอย่างประหยัด เป็นผู้บริโภคที่ฉลาด เกิดความสมดุลระหว่างระบบเศรษฐกิจกับระบบอื่น เช่น การเมือง สิ่งแวดล้อม สังคมและวัฒนธรรม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยเฉพาะการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นหลักในการดำรงชีวิตให้มีความสุขอย่างมีเกียรติและศักดิ์ศรี

3) นักเรียนมีทักษะในการดำเนินชีวิต จากการอยู่ร่วมกันในโรงเรียนที่ต้องดูแลกันเองโดยพี่ดูแลน้อง และสอนน้องให้ดูแลตัวเอง เช่น การทำอาหาร การทำความสะอาด ความเป็นอยู่ต่าง ๆ ที่มีระเบียบ วินัย สะอาด เรียบร้อย รวมทั้งมีความรับผิดชอบในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งการจัดหลักสูตรการเรียนรู้ และกระบวนการพัฒนาผู้เรียนดังกล่าวมาแล้วของโรงเรียนถนนอมราษฎรบำรุง ทำให้บรรลุตามเจตนารมณ์ของแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552-2559) ด้วย คือ การพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข นับว่าเป็นทักษะชีวิตและการทำงานตามกรอบแนวคิดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของภาคีเพื่อทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ที่ประกอบด้วย 1) ความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัว 2) ความคิดริเริ่มและการค้นหาตนเอง 3) ทักษะทางสังคมและการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม 4) การเพิ่มผลผลิตและความรู้รับผิดชอบ และ 5) การเป็นผู้นำและความรับผิดชอบ (Bellanca and Brandt, 2554)

2. ปัจจัยและเงื่อนไขที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพที่ได้จากการศึกษาข้อมูลสภาพบริบทที่สำคัญและส่งผลกระทบต่อการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน ได้แก่

1) ทัศนคติของผู้บริหาร โดยมีเงื่อนไขความสำเร็จที่สำคัญคือ การกำหนดนโยบายของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม บริบทของผู้เรียนและสถานศึกษา จากผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมบริบทของผู้เรียนและสถานศึกษาดังกล่าวมาแล้วนั้น หากสถานศึกษามุ่งจัดการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนต่อในระดับอุดมศึกษาดังเช่นโรงเรียนมัธยมอื่นนั้น อาจจะไม่เหมาะสมกับสภาพความพร้อมของสถานศึกษา และความต้องการของผู้เรียน โรงเรียนจึงได้กำหนดนโยบายการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการประกอบอาชีพมาเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาของโรงเรียน ซึ่งมีความเหมาะสมมากกว่าและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน สิ่งนั้นนับได้ว่าเป็นเงื่อนไขแห่งความสำเร็จที่สำคัญของโรงเรียน ซึ่งก็เชื่อมโยงกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ ความวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาสอดคล้องกับเจริญศรี พันปี (2553) ที่พบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลรวมมากที่สุดต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาคือนโยบายการบริหารและการปฏิบัติ และกมลวรรณ รอดจ่าย (2552) ที่พบว่าภาวะผู้นำของผู้บริหาร และการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของโรงเรียนขนาดเล็ก

2) การเชื่อมโยงความรู้จากครูผู้สอน โดยมีเงื่อนไขความสำเร็จที่สำคัญคือ ความทุ่มเทเสียสละให้กับผู้เรียนอย่างจริงจัง รวมทั้งการใกล้ชิดกับผู้เรียนนั้น ทำให้ครูซึ่งมีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับงานประดิษฐ์ต่าง ๆ ที่ได้รับการสั่งสมมาจากครอบครัวตั้งแต่เด็ก สามารถเชื่อมโยงองค์ความรู้เหล่านี้ไปสู่ผู้เรียนได้เป็นอย่างดี ทำให้นักเรียนสามารถปฏิบัติได้จริง รวมถึงเมื่องานประดิษฐ์นั้นสามารถสร้างรายได้ให้กับผู้เรียนแล้ว ยิ่งเป็นแรงจูงใจที่สำคัญไม่น้อย ที่ทำให้โครงการหารายได้ระหว่างเรียนของนักเรียนมีความยั่งยืน ทำให้นักเรียนมีรายได้จริงและต่อเนื่อง ทั้งนี้ไม่เพียงแต่ความพยายามที่จะติดต่อประสานกับร้านค้าต่าง ๆ เพื่อให้นักเรียนสามารถนำสิ่งประดิษฐ์ไปขายได้เท่านั้น ยังต้องขึ้นอยู่กับฝีมือ

การประดิษฐ์ และความรับผิดชอบในการผลิตสินค้าเพื่อจัดส่งให้กับร้านค้าได้ตามความต้องการของร้านค้าและอย่างสม่ำเสมอด้วย สิ่งเหล่านี้เป็นเครื่องแสดงให้เห็นถึงความสามารถในการเชื่อมโยงองค์ความรู้จากครูผู้สอนได้อย่างชัดเจนทั้งด้านงานฝีมือ และคุณลักษณะนิสัยในการเป็นคนมีความขยัน อดทน และความรับผิดชอบในการทำงาน เพื่อให้สามารถจัดส่งได้ทันกับความต้องการของร้านค้า ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ กมลวรรณ รอดจ่าย (2552) ที่พบว่าสมรรถนะของครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลรวมต่อประสิทธิภาพโรงเรียนขนาดเล็กสูงสุด

3) เครือข่ายองค์กรภายนอก โดยมีเงื่อนไขความสำเร็จที่สำคัญคือ ความสัมพันธ์อันดีกับหน่วยงานทางการศึกษาอื่น โดยโรงเรียนได้สร้างความสัมพันธ์อันดีและประสานการดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานทางการศึกษาอื่น การดำเนินงานการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพของนักเรียนในโรงเรียน ถนนราษฎร์บำรุงนั้นจะสำเร็จเป็นรูปธรรมไม่ได้หากปราศจากความร่วมมือของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการให้ความช่วยเหลือโดยการสนับสนุนบุคลากรให้มาช่วยสอนหลักสูตรวิชาชีพและวิชาสามัญให้แก่นักเรียนรวมทั้งในด้านของการให้คำแนะนำ และปรึกษาหารือต่าง ๆ จากคณะกรรมการสถานศึกษา และชุมชน สอดคล้องกับผลการศึกษาของ กมลวรรณ รอดจ่าย (2552) ที่พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลรวมต่อประสิทธิภาพโรงเรียนขนาดเล็ก

3. ลักษณะความร่วมมือขององค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพ โรงเรียนมีเครือข่ายความร่วมมือระหว่างหน่วยงานทางการศึกษาที่สำคัญ ดังนี้ 1) เครือข่ายความร่วมมือด้านวิชาชีพ ให้ความช่วยเหลือในการจัดการศึกษาหลักสูตรวิชาชีพ ได้แก่ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก และวิทยาลัยสารพัดช่างตาก 2) เครือข่ายด้านวิชาสามัญ ที่ให้ความช่วยเหลือในการจัดการศึกษาวิชาสามัญ ได้แก่ โรงเรียนผดุงปัญญา โรงเรียนตากพิทยาคม และ 3) เครือข่ายอื่น ๆ ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาที่ให้คำแนะนำ ปรึกษาเพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหา

ต่าง ๆ ของโรงเรียน และหน่วยงานในท้องถิ่นที่ให้การสนับสนุนการดำเนินงานของโรงเรียน เช่น ชุมชน ร้านค้า และสถานประกอบการในชุมชน เป็นต้น ซึ่งการดำเนินงานร่วมกับเครือข่ายของโรงเรียนถนอมราชูร์บำรุงนี้มีลักษณะที่สอดคล้องกับรูปแบบเครือข่ายเพื่อส่งเสริมคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของ จ้างง แจ่มจันทรวงษ์ (2553) ที่เรียกว่า รูปแบบเครือข่ายปฏิสัมพันธ์เชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Interactive Network Management: SINM Model) ที่ประกอบด้วย 1) ระบบเครือข่ายโรงเรียนหรือหน่วยงานทางการศึกษา (School Education Network) และเครือข่ายที่ไม่ใช่หน่วยงานทางการศึกษา (Non School Education Network) 2) การบริหารระบบเครือข่าย และ 3) คุณภาพการศึกษาโดยรวม ได้แก่ คุณภาพสถานศึกษา คุณภาพนักเรียนและคุณภาพสังคม ซึ่งจะต้องได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยความร่วมมือของทุกภาคส่วนในสังคม อันจะนำไปสู่การพัฒนาประเทศชาติได้อย่างแท้จริง

4. ข้อเสนอแนะแนวทางในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพ

1) จากผลการศึกษาที่พบว่า มีอุปสรรคในการจัดการศึกษาตามหลักสูตรเตรียมคหกรรมศาสตร์ คือ จำนวนนักเรียนที่เรียนมีเพียง 7 คน ถ้าพิจารณาในด้านของประสิทธิภาพในการจัดการศึกษานั้นอาจจะประเมินได้ว่ามีประสิทธิภาพต่ำ เนื่องจากทางมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก ต้องใช้ทรัพยากรทั้งด้านบุคลากรด้านวัสดุ อุปกรณ์ เมื่อเทียบรายบุคคลกับผู้เรียนจำนวนมากในการผลิตนักเรียน 7 คน โดยท้ายที่สุดนักเรียนทั้ง 7 คนก็อาจจะไม่ได้ศึกษาต่อที่สถาบันแห่งนี้ตามที่ได้ทำบันทึกข้อตกลงร่วมกัน ส่วนทางโรงเรียนก็ไม่สามารถเพิ่มจำนวนนักเรียนได้เช่นกัน โดยเมื่อพิจารณาในประเด็นของความคุ้มค่าแล้ว ท้ายที่สุดการจัดการเรียนการสอนแผนการเรียนเตรียมคหกรรมศาสตร์นี้อาจจะต้องยกเลิกในอีก 1 ปีข้างหน้า ทั้งนี้เป็นแนวทางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สามารถส่งเสริมการประกอบอาชีพได้อย่างดี แนวทางการดำเนินงานดังกล่าวเป็นการทำงานหรือประสานงานร่วมกันอย่างไม่เป็นทางการ ระหว่างโรงเรียนถนอมราชูร์บำรุงซึ่งสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยี

ราชมงคลล้านนา ตากซึ่งสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

นอกจากนี้การประสานความร่วมมือในลักษณะของการบริการวิชาการจากวิทยาลัยสารพัดช่าง ตาก โดยการส่งครูมาสอนในโรงเรียนโดยไม่จำเป็นต้องทำข้อตกลงร่วมกัน โดยทางโรงเรียนก็จัดทำหลักสูตรรายวิชาสาระเพิ่มเติมในส่วนของกลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพและเทคโนโลยี โดยพิจารณาจากรายวิชาที่หน่วยงานที่ให้ความร่วมมือมีความพร้อม แล้วเชิญวิทยากรซึ่งเป็นครูที่มีความรู้ความสามารถในด้านการสอนวิชาชีพโดยตรงมาสอนนักเรียน ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้จากผู้ที่มีความเชี่ยวชาญจริงๆ รวมทั้งมีความพร้อมทางด้านวัสดุ อุปกรณ์การฝึก เป็นต้น

จากการดำเนินการตามแนวทางดังกล่าว เป็นการแสดงให้เห็นถึงความร่วมมือระหว่างหน่วยงานระดับปฏิบัติที่สังกัดหน่วยงานระดับสูง 2 หน่วยงานคือ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ซึ่งทั้ง 2 หน่วยงานนี้สังกัดกระทรวงศึกษาธิการเช่นกัน เมื่อหน่วยงานในระดับปฏิบัติสามารถริเริ่มการดำเนินงานตามแนวทางการจัดการศึกษาที่เป็นประโยชน์แล้วสามารถส่งเสริมการประกอบอาชีพได้จริง แต่มีข้อจำกัดในบางประการที่อาจจะทำให้การจัดการเรียนการสอน แผนการเรียนเตรียมคหกรรมศาสตร์เกิดประโยชน์อย่างยิ่งต่อผู้เรียนในลักษณะนี้ต้องยกเลิกไปนั้น หน่วยงานในระดับที่เหนือกว่าควรจะเข้ามาให้ความช่วยเหลือ โดยอาจจะกำหนดเป็นนโยบาย สนับสนุนงบประมาณ หรือประสานความร่วมมือต้นสังกัดให้สามารถดำเนินการต่อไปได้ โดยมุ่งที่คุณภาพที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียนเป็นสำคัญ

ดังนั้นกระทรวงศึกษาธิการควรกำหนดนโยบายที่ชัดเจนให้หน่วยงานในสังกัด ประสานความร่วมมือในการจัดการเรียนการสอนระหว่างหน่วยงาน เช่น สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา รวมทั้งการใช้ทรัพยากรร่วมกัน ในการอบรมและพัฒนาผู้เรียน และขยายความร่วมมือดังกล่าวไปยังโรงเรียนอื่น ๆ ด้วย เพื่อให้มีจำนวนนักเรียนในแผนการเรียนลักษณะนี้เพิ่มขึ้น และเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

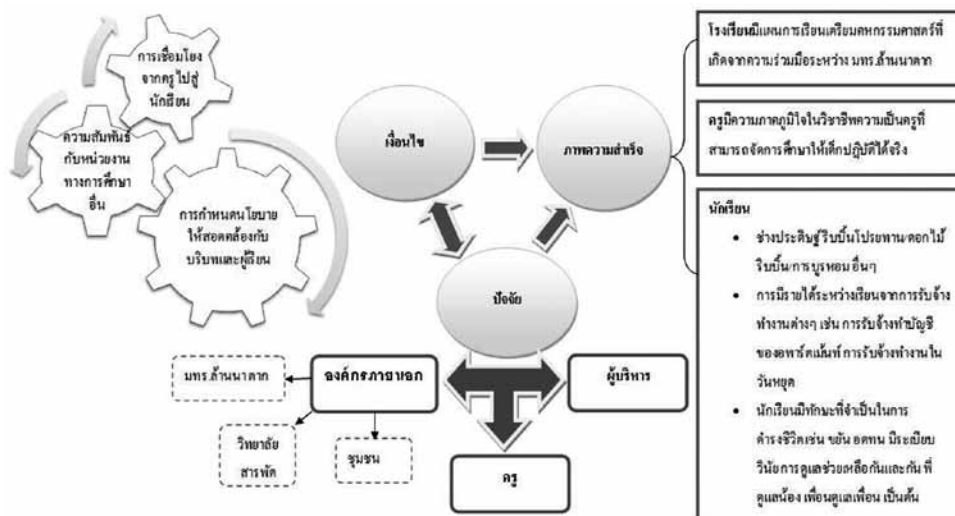
2) จากผลการศึกษาที่พบว่า นักเรียนมากกว่าร้อยละ 50 ของโรงเรียนเป็นนักเรียนชาวเขาที่มาจากต่างอำเภอและมาพักอาศัยอยู่ในโรงเรียนนั้น ทางโรงเรียนต้องเตรียมอาหาร วัสดุ อุปกรณ์ เพื่อให้ นักเรียนประกอบอาหารรับประทานเองที่โรงเรียน โดยนักการภารโรงของโรงเรียนจะเป็นผู้รับผิดชอบในการออกไปซื้อของที่ตลาดมาไว้ให้นักเรียนนั้น หากโรงเรียนเปลี่ยนแปลงวิธีการหาวัตถุดิบในการประกอบอาหาร เช่น เนื้อสัตว์ ไข่ ผักต่างๆ โดยการซื้อมาเป็นการทำโครงการเกษตรภายในโรงเรียน โดยการสอดแทรกไปในวิชาชีพให้เด็กได้เรียนในรายวิชาเกษตร ให้นักเรียนได้ผลิตวัตถุดิบในการประกอบอาหารเหล่านี้เอง โดยการปลูกผัก เลี้ยงปลา เลี้ยงไก่ เมื่อได้ผลผลิตมาก็นำมาประกอบอาหารรับประทานกัน สิ่งเหล่านี้ก็จะทำให้ผู้เรียนรู้ และยิ่งเห็นคุณค่าของอาหารที่พวกเขารับประทาน หากเหลือจากการรับประทานก็สามารถนำออกไปจำหน่ายให้กับชุมชนได้ ก็จะเป็นการสร้างรายได้ระหว่างเรียนให้กับนักเรียน หากโรงเรียนดำเนินโครงการในลักษณะนี้เพิ่มเติมก็จะทำให้นักเรียนกลุ่มอื่น ๆ ที่ไม่ได้ทำหรือไม่ชอบกิจกรรมการประดิษฐ์ได้มีทางเลือกในการพัฒนาทักษะวิชาชีพที่เขาสนใจ หรือหลากหลายมากขึ้น

ดังนั้นโรงเรียนควรจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพอย่างเป็นระบบ ครบวงจร และให้โอกาสนักเรียนทุกคนได้รับการพัฒนาทักษะอาชีพตามความถนัดและความสนใจ ซึ่งจะทำให้ นักเรียนทุกคนได้มี

โอกาสพัฒนาวิชาชีพตั้งแต่กระบวนการผลิต การแปรรูปเพื่อการบริโภคและการจำหน่าย ซึ่งจะเป็นการลดรายจ่ายและส่วนที่เหลือก็นำไปจำหน่ายเพื่อสร้างรายได้อีกด้วย

3) จากผลการศึกษาที่พบว่า นักเรียนเป็นนักเรียนชาวเขาที่มาจากต่างอำเภอและมาพักอาศัยอยู่ในโรงเรียนนั้น นักเรียนเหล่านี้มีวิถีชีวิตที่แตกต่างจากนักเรียนในเขตพื้นที่บริการของโรงเรียน ดังนั้นเมื่อนักเรียนมาเรียนที่โรงเรียนแล้ว ทางโรงเรียนก็ควรจะต้องทำการวิเคราะห์สภาพ ความต้องการ รวมถึงพิจารณาความสอดคล้องในการจัดหลักสูตรรายวิชาชีพที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น โดยดำรงรักษาไว้ซึ่งศิลปวัฒนธรรมของชนเผ่า ซึ่งก็จะทำให้การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพของโรงเรียนเกิดประโยชน์อย่างสูงสุดแก่ผู้เรียนอย่างแท้จริง และยั่งยืน ดังนั้นโรงเรียนควรจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น ความเป็นอยู่ หรือพื้นฐานของนักเรียนอย่างแท้จริง ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนที่สำเร็จการศึกษาแล้ว เมื่อกลับไปอยู่ในท้องถิ่นสามารถนำความรู้ที่ได้ไปประกอบอาชีพในท้องถิ่นนั้น ๆ ได้เลย

จากการศึกษาแนวทางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพของโรงเรียนดังกล่าว ผู้วิจัยได้สรุปเพื่อเชื่อมโยงภาพการปฏิบัติที่น่าสนใจของโรงเรียนถนอมราษฎร์บำรุงไว้ดังนี้

แบบภาพ การปฏิบัติที่น่าสนใจของโรงเรียนถนอมราษฎร์บำรุง

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาผลการดำเนินการจัดการเรียนการสอนแผนการเรียนคหกรรมศาสตร์ที่เกิดจากการประสานความร่วมมือระหว่างโรงเรียนถนอมราษฎร์บำรุงและมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

ล้านนา ตก โดยศึกษาสภาพปัญหา และแนวทางการดำเนินการเพื่อถอดบทเรียนและใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาแผนการเรียนสาขาอื่น ๆ และการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษาอื่นต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กมลวรรณ รอดจ่าย. (2552). **การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพโรงเรียนขนาดเล็ก**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กฤษณพงศ์ กีรติกร. (2552). **วิกฤติ กระบวนทัศน์ มโนทัศน์ เพื่อการปฏิรูปการศึกษา**. นนทบุรี: วรรณกรรม.
- เจริญศรี พันปี. (2553). **การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่บริหารงานตามกฎกระทรวงว่าด้วยการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จำนง แจ่มจันทรวงษ์. (2553). **การพัฒนารูปแบบการบริหารระบบเครือข่ายเพื่อส่งเสริมคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากทม.นคร**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชัยพฤกษ์ เสรีรักษ์. (2552). **ความคิดเห็นต่อแผนงานโครงการวิจัยการศึกษาขั้นพื้นฐาน. เอกสารรายงานการประชุมคณะอนุกรรมการด้านการวิจัยการศึกษาขั้นพื้นฐานครั้งที่ 4/2552**, กรุงเทพฯ: ห้องประชุมศูนย์ปฏิบัติการสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- สิริพันธุ์ สุวรรณมรรคา, ชญาพิมพ์ อูสาโท & ปราวีณา สุวรรณจิวโชติ. (2554). **แนวทางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อประกอบอาชีพ**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- อมเรศ ศิลาอ่อน. (2552, มิถุนายน). **ผลการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับการวิจัยพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน. เอกสารประกอบการประชุมคณะอนุกรรมการด้านการวิจัยการศึกษาขั้นพื้นฐาน ครั้งที่ 3/2552**, กรุงเทพฯ: ห้องประชุมศูนย์ปฏิบัติการสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- Bellanca J. & Brandt R. (2554). **ทักษะแห่งอนาคตใหม่ การศึกษาเพื่อศตวรรษที่ 21**. วรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง และ อธิป จิตตฤกษ์ (ผู้แปล). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์โอเพ่นเวสต์.